

אשכול יוסף

מאוצרותיו של הרב יוסף חי סימן טוב שליט"א
מחבר סדרת הספרים "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים
וספרי "כרם יוסף" על הש"ס

מחברת ד"ר רות רות

"וְאָכַלְתָּ לֶפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחָר לְשֶׁכֶן שְׁמוֹ שָׁם מֵעַשָׂר הַיָּגָף תִּירְשֶׁךָ וַיִּצְהָרְךָ וּבִכְרַת בְּקָרְךָ וַיִּצְאָנֶךָ לְמַעַן תִּלְבְּדוּ לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כְּלֵי-הַקִּיּוֹם" (ד"ב כ"א)

מדוע אין פירות ג'נוסר וזמי טבריה בירושלים והלא מצינו שעולים לאכול פירות מעשר שני ומזיעים לידי יראת שמים ועסק התורה?

יישוב א' - המשתרש בתאווה לא יבוא לראות עובדי ה'

מִן הַגִּרִי"ש אֵלִישֵׁב זצ"ל הוּא מוֹתִיב לָהּ וְהוּא מִפְרֵק לָהּ, וְכַתֵּב בּוֹה יִישׁוּב נִפְלָא, דְּצ"ל שֶׁאֵם הִיוּ פִירוֹת גִּינוֹסֶר וְחִמִּי טְבֵרְיָה בִירוּשָׁלַיִם, וְהִיוּ מִתְעַסְקִים בָּהֶם לֹא הִיוּ רוֹאִים כָּל עֲבוֹדַת ה' שִׁבְרוּשָׁלַיִם וְהִיוּ עֹסְקִים רַק בְּהִנָּאָתָם, וְהִבִּיֵּא עוֹד מִזֶּה שֶׁאִמְרוּ רַבּוּתֵינוּ בְּמִסְכַּת בְּרֻכּוֹת (מ"ד) שֶׁהִיָּתָה דַּעַתָם נִטְרַפְתָּ מִפִּירוֹת גִּינוֹסֶר מְרֻב מִתִּיקוּתָם. וְהַעוֹלָה מִדְּבָרֵינוּ שִׁיש חִלּוּק בֵּין פִירוֹת רִגְלִיִּים שְׁעוּלִים לְאוֹכֵלִם בִירוּשָׁלַיִם, שֶׁאֵין תַּאֲוֹתָם מְרֻבָּה, לִכֵּן לֹא יִמְנְעוּ מִלְּלַכֵּת לִירוּשָׁלַיִם לְהַכְנִים בְּלִבָּם תְּשׁוּקַת הַתּוֹרָה וְאֶהֱבֵת הַשִּׁי"ת, אֲבָל בְּהַשְׁתַּרְשׁ הָאָדָם אַחֵר תַּאֲוֹתָם לִיבּוֹ, בִּפְרִירוֹת גִּינוֹסֶר וְחִמִּי טְבֵרְיָה, יִשְׁקַע בָּהֶן עַד שֶׁלֹּא יִבּוֹאוּ כָּל לְבָאוֹ לְרַאוֹת עֲבוֹדַת ה' בִירוּשָׁלַיִם, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה אֱלוֹ הַשְּׁקוּעִים בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, בְּטוֹמָאֵת הָאֵינְטֵרְנֵט הַפְּרוּץ, בְּסֵרִיטִים וְחֲדָשׁוֹת וּבְכָל מִינֵי מִרְעֵין בִּישׁוּן, לְרֹב שִׁקְעוּתָם בְּכָל אֱלוֹ נִמְנָעִים וְלֹא בָּאִים בַּעֲוֹה"ר לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לְלַמּוֹד תּוֹרָה וּלְשִׁמּוּעַ דְּבָרֵי קְדוּשָׁה, אֲבָל אוֹהֲבֵי ה' חוֹסְמִים כָּל הַמְכַשִּׁירִים שֶׁבִּרְשׁוֹתָם מְכַל מִינֵי מִרְעֵין בִּישׁוּן. וּבִיחּוֹד קוֹלֵר תְּלוּי בְּצוּאָרָם שֶׁל מִנְהֲלֵי מוֹסְדוֹת ת"ת וַיִּשְׁבּוּת וְעַסְקִים שִׁיש בְּמִשְׁרָדֵיהֶם אֵינְטֵרְנֵט פְּרוּץ, אוֹי לָהֶם וְאוֹי לְנִשְׁמָתָם וְעֵתִידִים לִיתֵן אֶת הַדִּין, לֹא יוֹעִיל לָהֶם כָּל רִיבּוֹי תּוֹרָה לְהִגֵּן עֲלֵיהֶם בְּיוֹם הַדִּין מִפְּנֵי עוֹוֹן זֶה, שֶׁהֵם מַחְטִיאִים אֶת הָרַבִּים, וּמִקוֹמָם תְּלוּי וְעוֹמֵד בַּכֶּף הַקֶּלֶע. וְאִשְׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל יִרְאֵי הַשֵּׁם שֶׁאֵין לָהֶם חֶפֶץ כָּל בְּכָל הַמְכַשִּׁירִים הַלָּלוּ, וְרַאֲהוּ בְּמִסְכַּת נִדְרִים (נ"ב) שֶׁתִּלְמִידֵי חֲכָמִים קְרוּיִים מִלֹּאכֵי הַשֵּׁרֶת דְּמִצְוֵי כְּמִלֹּאכֵי הַשֵּׁרֶת, וּבִיָּאֵר הָרַא"ש שֶׁמְעוּטֵרִים בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת וּפְרוּשִׁין וְקְדוּשִׁים מִשָּׁאֵר הַמּוֹן הָעַם כְּקְדוּשַׁת מִלֹּאכֵי הַשֵּׁרֶת.

יישוב ב' - שאני פירות מעשר שני שיש מצוה באכילתן

נִרְאֶה לִיִּשְׁב שִׁיש חִלּוּק גִּידוּל בֵּין אֲכִילַת פִירוֹת מֵעַשֶׂר שְׁנֵי לִפְרִירוֹת גִּינוֹסֶר וְחִמִּי טְבֵרְיָה, דִּהְיָה לֹא מִבְּעֵיִא לְדַעַת הָרַמְבַּם"ן בְּסִפְרֵי הַמִּצְוֹת (שְׁמַחַת עֶשְׂרִין מִצְוֹת 6), שֶׁאֲכִילַת פִירוֹת מֵעַשֶׂר שְׁנֵי הִיוּ מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה, וְז"ל: שֶׁנִּצְטְוּנוּ לְאוֹכֵל מֵעַשֶׂר שְׁנֵי בִירוּשָׁלַיִם לִפְנֵי הָאֵל יִתְעַלָּה, וְהוּא אִמְרוּ: "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ מֵעַשֶׂר דֶּגֶן תִּירוֹשֶׁךָ וַיִּצְהָרְךָ", וְזוֹ מִצְוָה מִן הַמִּצְוֹת הִיא גְּדוּלָּה מְאֹד שֶׁנִּתֵּן בָּהּ טַעַם "לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה", וְאִמְרוּ בְּסִפְרֵי מְגִיד שֶׁמֵּעַשֶׂר שְׁנֵי מִבִּיֵּא אֶת הָאָדָם לִידֵי תִלְמוּד תּוֹרָה. וְא"כ

הֵנָּה מִתּוֹךְ שֶׁבַע שָׁנִים מִפְּרִישִׁים אַרְבַּע שָׁנִים מֵעַשֶׂר שְׁנֵי, וְצִרִיךְ לְהַעֲלוֹת אֶת הַפִּירוֹת וְלְאוֹכֵלִם בִירוּשָׁלַיִם, אוֹ לִפְדוּתָם בְּכֶסֶף וְאִח"כּ בְּהַעֲלוֹתוֹ לִירוּשָׁלַיִם לִקְנוֹת בְּכֶסֶף דּוּקָא מִינֵי מִאֲכָל וְלֹא בְּהִמָּה טְמֵאָה אוֹ מִטְלָטְלִים וְקִרְקַע, וְעוֹלָה וְאוֹכֵל אֶת הַפִּירוֹת בִירוּשָׁלַיִם, וְהֵנָּה בְּגַמ' בְּבֹא בְּתֵרָא (פ"ב), אִמְרוּ שֶׁמִּתְחִלָּה הִתְקִינוּ לְהוֹשִׁיב מִלְּמִדֵי תִינוּקוֹת בִירוּשָׁלַיִם, וְדִרְשׁוּ זֹאת מִהַכְּתוּב (שְׁמִיטָה ז') "כִּי מִצִּיּוֹן תִּצָּא תּוֹרָה", וּבִיָּאֵר הַתּוֹסֵפּוֹת (ד"ה כ"י מִצִּיּוֹן) שֶׁלִּפְנֵי שֶׁהִיָּה רֹאֵה קְדוּשָׁה גְּדוּלָּה וְכַהֲנִים עוֹסְקִים בַּעֲבוּדָה הִיָּה מְכוּוֹן לִיבּוֹ יוֹתֵר לִירְאָה שָׁמַיִם וּלְלַמּוֹד תּוֹרָה כְּדִרְשֵׁינוּ בְּסִפְרֵי "לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיּוֹמִים", גְּדוּל מֵעַשֶׂר שְׁנֵי שֶׁמִּבִּיֵּא לִידֵי תִלְמוּד לִפְנֵי שֶׁהִיָּה עוֹמֵד בִירוּשָׁלַיִם עַד שֶׁיִּאֲכַל מֵעַשֶׂר שְׁנֵי שְׁלוֹ וְהִיָּה רֹאֵה שְׁכּוֹלֵם עוֹסְקִים בְּמִלְּאֶכֶת שָׁמַיִם וּבַעֲבוּדָה הִיָּה גַם הוּא מְכוּוֹן לִירְאָה שָׁמַיִם וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה. וּמִבּוֹאֵר שֶׁע"י שֶׁהִיוּ עוֹלִים לִירוּשָׁלַיִם לְאוֹכֵל הַפִּירוֹת הִיָּה מִתְעוֹרֵר לִיבָם לְאַהֲבַת הַשִּׁי"ת.

וְהִקְשָׁה מִן הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף שְׁלֹם אֵלִישֵׁב זצ"ל (קוֹצֵן הַעֲרֹת צִפְרֵשְׁקֵן וְצ"ח פְּסָחִים ט'), מִמ"ש רַבּוּתֵינוּ ז"ל בְּמִסְכַּת פְּסָחִים (פ"ב), אִמְרוּ רַבִּי אֲבִין בַּר רַב אָדָא אִמְרוּ רַבִּי יִצְחָק: מִפְּנֵי מַה אֵין פִּירוֹת גִּינוֹסֶר בִירוּשָׁלַיִם? כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיוּ עוֹלֵי רִגְלִים אוֹמְרִים: אֲלֵמָּלָא לֹא עֲלִינוּ אֲלָא לְאוֹכֵל פִּירוֹת גִּינוֹסֶר בִירוּשָׁלַיִם דִּינֵי, נִמְצָאֵת עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא לְשִׁמְהָ. כִּיֻּצָּא בּוֹ אִמְרוּ רַבִּי דוֹסְתָאֵי בְּרַבִּי יִנְאִי: מִפְּנֵי מַה אֵין חֲמִי טְבֵרְיָה בִירוּשָׁלַיִם? כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיוּ עוֹלֵי רִגְלִים אוֹמְרִים: אֲלֵמָּלָא לֹא עֲלִינוּ אֲלָא לְרַחוּץ בְּחִמִּי טְבֵרְיָה דִּינֵי, וְנִמְצָאֵת עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא לְשִׁמְהָ. וּבִיָּאֵר בְּתוֹסֵפּוֹת רַבִּינוּ פֶּרֶץ בְּשֵׁם הַר"ר שְׁמוּאֵל מֵאֵיִבְרָא שֶׁבְּדִין שְׁקִרְקַע יְרוּשָׁלַיִם תִּישָׂא פִירוֹת גִּינוֹסֶר, שֶׁכֵּבֵר אִמְרוּ שְׁלֹמָה "עֲשִׂיתִי לִי גִּנוֹת וּפְרָדִסִּים וְנִטְעֵתִי בָּהֶם עֵץ כָּל פְּרִי", שֶׁכָּל הָאֲרָצוֹת שֶׁבְּעוֹלָם נִבְרָאוּ מִירוּשָׁלַיִם (יוֹמָא ז'), וּבְדִין שִׁהְיוּ חֲמִי טְבֵרְיָה בִירוּשָׁלַיִם, כִּיּוֹן שֶׁהֵם נוֹבְעִים מִפְּתַח גִּהֵינוֹם (פ"ב ז'), וְאִמְרוּ רַבּוּתֵינוּ ז"ל (שְׁמִיטָה י"ב), ג' פְּתָחִים יֵשׁ לְגִהֵינוֹם אֶחָד בֵּים, אֶחָד בְּמִדְבָּר, וְאֶחָד בִירוּשָׁלַיִם דְּכֹתִיב (שְׁמִיטָה י"ב) "וְתִנּוֹר לוֹ בִירוּשָׁלַיִם". וְקִשָּׁה שֶׁאֵף שֶׁהִיוּ עוֹלִים כְּדִי לְאוֹכֵל פִּירוֹתֵיהֶם בִירוּשָׁלַיִם בְּכָל זֹאת הִיוּ בָּאִים לִידֵי יִרְאָה שָׁמַיִם וְעֲבוֹדַת הַשִּׁי"ת, וְא"כ מִדּוּעַ אֵין פִּירוֹת גִּינוֹסֶר וְחִמִּי טְבֵרְיָה בִירוּשָׁלַיִם, הֲלֹא אֵף אִם יַעֲלוּ לְצוּר פִּירוֹת גִּינוֹסֶר וְחִמִּי טְבֵרְיָה סוּף סוּף יִרְאוּ שְׁכּוֹלֵם עוֹסְקִים בְּמִלְּאֶכֶת שָׁמַיִם וּבַעֲבוּדָה וְיִכּוּנוּ לִירְאָה שָׁמַיִם וְעֲבוֹדַת הַשִּׁי"ת?

טבריה מועילים לרפואה, על כן היו תולים תכליתם עלייתם להתרפא ממחלותיהם ויאמרו בזה דיינו, ובייחוד במעיינות ירושלים שהם מסוגלים יותר לרפואה מחמי טבריה, וכמו"כ יש לומר לעניין פירות גינוסר שהם מועילים לרפואה, ולפי"ז נחא שאף אם היו משיגים יראת השם בראותם העבודה בירושלים, לא היה די בזה, לפי שהיו תולים רפואתם ובריאותם בחמי טבריה ופירות גינוסר, במקום לתלות הדבר בעלייתם לירושלים וקבלת תפילתם, ועוד שאדרבה ע"י עוון זה שהיו תולים כל רפואתם בשביל חמי טבריה ופירות גינוסר לא היו ראויים לקבל השפעה רוחנית מהעבודה בירושלים, משא"כ פירות מעשר שני שלא היו תולים בהן רפואתם כלל.

יישוב ה' - ימשכו לתענוגות בראותם שהכל מתענגים בפירות גינוסר וחמי טבריה

לכא' יש מקום לומר דקושיא מעיקרא ליתא, דשאני עלייה לירושלים בג' רגלים שיש דין בעלייה עצמה, לעלות ולהראות, ועל כן אף אם לבסוף היה מגיע לידי יראת שמים, מכל מקום מתחילה נמצאת העלייה שלא לשמה, שבשעה שהיו נהנים מפירות גינוסר וחמי טבריה היו אומרים אילו לא באנו לכאן אלא לכך דיינו. משא"כ באכילת פירות מעשר שני, שאין בהן דין בעלייה לירושלים, אלא שאם רוצה לאוכלן צריך לעלות לירושלים, ואין נפק"מ במה שמגיע לידי יראת ה' בראותו העבודה בירושלים?

וי"ל דמכל מקום בכל יום שעולה למקדש אף אם אינו חייב מקיים מצוה, ואדרבה מעיקר הדין מי שבידו ראוי היה לו בכל יום להקביל פני שכינה ולעלות למקדש, וכמ"ש בירושלמי פסחים (פ"ד ה"ב) הכהנים לעבודה והלויים לדוכן וישראל מוכיחין על עצמן שהן שלוהיהן של כל ישראל, וביאר הפני משה שהירשאלים מהמעמד הן הן בשביל שליחות של כל ישראל שאינן יכולין כולן לעלות לירושלים בכל יום.

ומעתה הקושיא במקומה קמה וגם נצבה, שעדיין אף בעלייתו לירושלים בכל יום ובייחוד בג' רגלים קשה מדוע לא חששו שתהיה עלייתו שלא לשמה כדי לאכול פירות מעשר שני בירושלים, אך זה לכא' לק"מ דשביל אכילת פירות מעשר שני לא חששו שתהיה עלייתו שלא לשמה, כי פירות אלו מצויים לו גם במקומו, ואדרבה אכילתן מצוה וכנ"ל. ועיקר קושיית הגריש"א שהרי סוף סוף גם על ידי אכילת פירות מעשר שני בבואם לירושלים באו לידי יראת שמים, א"כ גם היו אוכלים פירות גינוסר או מתענגים מחמי טבריה בירושלים היו באים רק לידי יראת שמים בראותם שכולם עוסקים במלאכת שמים.

ונראה ליישב דאדרבה אם היו פירות גינוסר וחמי טבריה בירושלים, כנגד מה שהיו רואים כהנים בעבודתן, היו רואים ג"כ את הרבים עוסקים להנאתן בפירות גינוסר ובחמי טבריה ולא היו באים לידי יראת שמים, ופוק חזי אם בחופי הים וגני השעשועים, יש רבים הנותנים ליבם לעסוק ולחשוב בתורה.

מדוע אם יתכוונו גם להנאתן בחמי טבריה ופירות גינוסר הוי שלא לשמה, והלא מובאר בגמרא שם שאם כוונתו גם למצוה הוי לשמה כגון בבדיקת חמץ שאם בחזרתו מתכווין למצוא מחט שאבדה חשיב עוסק במצוה ומגן עליו?

נאמרו בזה כמה יישובים, כדלהלן:

א. בחי' עין אליהו מיישב דכיון דכאן מוציא בפיו ואומר בפירוש "אלמלא לא עלינו", גרע טפי, דקי"ל דיש ברירה, והוברר למפרע כוונתו, ואינו מקיים בזה מצוה עלייה.

ב. בחי' הגריש"א מתרץ דמכל מקום אף דהוי גם לשמה, חסר בדרגה הגבוהה של לשמה.

ג. עוד נראה ליישב בס"ד דמדוקדק בלשון הגמ' שיבואו לומר אלמלא לא עלינו "אלא", משמע שתהיה כוונתם אך ורק לשם הנאתן, וכבר אין נותנין דעתן על המצוה, בשונה מבדיקת חמץ, וחתן הנושא אשה לשם מצוה וגם למנוח, ראה מ"ש בזה בחיבורי טבעת יוסף עמ' מ"א.

לא דמי כלל אכילת פירות מעשר שני שכל עלייתו לירושלים הוא לשם מצוה, לכן לא מן הנמנע שיבוא עי"ז ליראה את השם, משא"כ בפירות גינוסר וחמי טבריה שאין בהם שום מצוה, יבוא להתכוון בעלייתו להנאתו ולא תהיה כל עלייתו לשם מצוה. ואפילו לדעת הרמב"ם שאין מצות עשה באכילת פירות מעשר שני, אבל ודאי מצוה כל דהוא יש בזה. וכיו"ב מצינו שיש אומרים בנוסח ברכת מעין שלוש, "לאכול מפריה ולשבוע מטובה" וצ"ע וכי מבקשים לעלות לארץ ישראל כדי לאכול מפריה ולשבוע מטובה, ואכן הטור (או"ח סי' ר"ח) כתב בשם הסמ"ג שאין לומר כן, כי אין לחמוד הארץ בשביל פריה וטובה, אלא לקיים המצוות התלויות בה. והארכתי בזה באשכול יוסף עה"ת ח"א (פרשת וואחא), והבאתי שם בשם הגרי"ז מבריסק צ"ל שאין הכוונה לסתם פירות ארץ ישראל, אלא הכוונה שנוכה לזמן שבו נאכל פירות מעשר שני ונטע רבעי שאינם נאכלים אלא בירושלים.

זאת ועוד פירות מעשר שני אין שום תאוה באכילתן בירושלים, שהרי אדרבה בידו היה לאוכלן בירושלים, וכבש את יצרו ועשה כציווי התורה ושימר אותם להעלותם ולאוכלן בקדושה בירושלים, אדרבה ואדרבה עי"ז דוקא מגיע לידי יראת ה' בראותו כהנים בעבודתם ולווים על דוכנם וישראל עוסקים בתורה ובמצוות, ובה נחא שהרי ג' רגלים בשנה היו כל ישראל עולים לירושלים, ולא מצינו שע"י עלייתם לרגל היו משיגים השגות אלו, ומדוע דוקא על ידי אכילת פירות המעשר שני? וראה בחי' אילת השחר שנדחק בקושיא זו, ברם לאור האמור נחא טפי, דאדרבה ע"י שהיה טורח וכובש תאוותיו ויצרו באכילת פירות מעשר שני, היה מגיע לירי אהבת ויראת האל, בראותו העבודות בירושלים ת"ו.

יישוב ג' - מפירות מעשר שני היו מחלקים לעניים

עוד נראה ליישב בס"ד עפ"מ"ש המהרש"א (פסחים סז), שמלבד טעם עליית פירות מעשר שני לאוכלן בירושלים שהוא מצוה, נוסף על זה היתה כוונת המצוה לעלות ולהאכיל לעניים בפירות מעשר שני, כפשוט הכתוב בפרשת ראה, וז"ל: נראה הטעם בזה דעיקר מצוה של עליית רגלים לשמוח שם במצות פירות הארץ שהם הביכורים ומעשר שני ולשמוח שם בהם את העני והגר והלוי באכילתן והיא עלייתן לשם שמים משא"כ מי שאין לו קרקע שלא יכול לקיים כל זה ועלייתו אינו לשם שמים ולזה נסמך כאן מפני מה אין פירות גינוסר בירושלים כדי שלא יהיו עולי רגלים אומרים אלמלא לא עלינו אלא לאכול פירות גינוסר ולרחוץ בחמי טבריה בירושלים דיינו, דהיינו שלא תהא עלייתו שלא לשמה אלא לשמוח עם פירות שהביא לשם מצות ביכורים ומעשר שני הגדלים בקרקע, עכ"ל. ולפי זה נחא היטב דיש חילוק גדול בין פירות מעשר שני שעיקר עלייתו לירושלים לא לשם אכילתו ותאוותו, אלא אדרבה ליתן מהם גם כן לעניים ולשמוח בזה, על כן בודאי שהיה מגיע על ידי כך לידי יראת שמים בראותו שהכל עוסקים בירושלים בעבודה, ומצוה גוררת מצוה שאז היה נותן אל ליבו ברשפי שלהבת אש קודש להתחזק בעבודת השי"ת, משא"כ אילו היו עולים ומתענגים מפירות גינוסר וחמי טבריה שלא מקיימים בזה שום מצוה, ונמצאת עלייתם שלא לשמה.

יישוב ד' - היו תולין רפואתן בחמי טבריה ופירות גינוסר

עוד נראה ליישב ע"פ מה ששמעתי מפ"ק של מרן רבינו עובדיה יוסף זצוקל"ה שיבאר שמה שאמרו שאין חמי טבריה בירושלים שלא יהיו עולי רגלים אומרים אלמלא לא עלינו אלא לרחוץ בחמי טבריה דיינו, אין הכוונה שסתם היו עולים להתענג בהן, אלא שאנשים חולים שהיו עולים לרגל והיו עולים לרחוץ בחמי טבריה היו מתרפאים מכל מיני חולאים בגוף ובנפש, כמ"ש בגמרא (שם קט). שחמי

"כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יָחַזר ה' אֶל־הֵיכַל מִכָּל-שְׂבִיטֵיכֶם לָשׁוּם אֶת-שְׁמִי
שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִּדְרְשׁוּ וּבֵאתָ שָׁמָּה" (י"ב ה')

מדוע כיסתה התורה ולא הזכירה בפירושה היכן מקום המקדש?

הנה פליאה נשגבה יש כאן בפרשתן, מדוע לא נכתב בתורה מקום המקדש היכן הוא, רק נאמר כמה פעמים "במקום אשר יבחר השם", ולמה לא נזכר בפירוש היכן המקום אשר בחר ה' לשום את שמו שם, והלא מקום המקדש דבר גדול הוא מעיקרי התורה, הן בשביל מצות בנייתו וקיום המצוות התלויות בו והן כדי שיבואו שם כל ישראל לעלות ולהראות ולהקריב קרבנותיהם, ומפני מה כיסתה והעלימה התורה את מקומו?

ביאור א' - שישתוקקו וידפו אחר מקומו ובנייתו

נראה כי טעם העלמת מקום המקדש בתורה נועדה כדי לגלות כיסופין ובקשת המקדש על ידי בני ישראל, שכן הדרך לחפש ולחקור אחר דבר הנעלם, וע"י שלא נכתב מקומו היו כולם חוקרים ודורשים ומבקשים לידע מקום המקדש, וכלשון הכתוב "לשכנו תדרשו ובאת שמה", כעין מ"ש רבינו הרמב"ן בפרשתן, שטעם לשכנו תדרשו, שתלכו מארץ מרחקים ותשאלו אנה דרך בית השם, ותאמרו איש אל רעהו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב (שע"פ ג' א'), כלשון "ציון ישאלו דרך הנה פניהם" (יחזקאל ג' ט), והביא מ"ש בספרי בפרשתן, "תדרשו", דרוש על פי הנביא, ואל תמתין עד שיאמר לך הנביא, אלא דרוש ומצא ואח"כ יאמר לך נביא, וכן אתה מוצא בדוד שנא' (ספרי קל"ג) "זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' נדר לאביר יעקב אם אבא באהל ביתי אם אתן שנת לעיני עד אמצא מקום לה' משכנות לאביר יעקב" מניין שלא עשה אלא על פי נביא שנא' (ש"פ כ"ד ט"ו) "ויבוא גד אל דוד ביום ההוא ויאמר לו עלה הקם לה' מזבח בגורן ארונה היבסי" ואומר (ד"ג ג' ב') "ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלים בהר המוריה אשר נראה לדוד אביו". וראה עוד ברמב"ן (נמנ"ג ט"ז ב') שכתב שאילו היו ישראל חפצים ומתעוררים מתחילה לידע מקום המקדש ולבנותו, היה כבר נעשה בימי אחד מהשופטים או בימי שאול, ואפשר אפי' בימי דוד, ויצא עליהם הקצף שלא השתוקקו לידע מקומו ולבנותו. וכיו"ב כ' החת"ס בפרשתן.

ביאור ב' - שהאומות לא יחזיקו בו במלחמה קשה

רבינו הרמב"ם בספרו מורה נבוכים (ח' פ"ג ט"ז), וזכרו דבריו ברבינו בחיי (נפח"ק) ובספר כפתור ופרח לרבינו אשתורי הפרחי (פ"ו), תירץ הטעם שלא התבאר בתורה ולא נזכר בפרשות מקום המקדש אלא רק רמז אליו ואמר "במקום אשר יבחר ה'", כדי שלא יחזיקו בו האומות וילחמו עליו מלחמה חזקה כשידעו שזה המקום מן הארץ הוא תכלית התורה. ואפשר שאע"פ שהקב"ה כבר הבטיח אותם לכבוש את הארץ ולא לירא מפני האומות, מ"מ היינו לא מפני כובד המלחמה אלא מפני שלא יהיה במלחמת האומות על מקום המקדש קטרוג על ישראל, וג"כ כדי שלא ליתן להם שכר בעבור אותה מלחמה שאז יוכלו להחזיק עוד בארץ.

ביאור ג' - שהאומות לא ישחיתוהו בעת כיבוש הארץ

עוד מתיר הרמב"ם שלא נזכר מקום המקדש בפירוש בתורה כדי שלא יפסידוהו מי שהוא בידם עתה וישחיתוהו ככל יכולתם, לכן העלים וסתם הכתוב המקום ולא פרסמו, וכתב רבינו בחיי שלא רק האומות לא ידעו מקום המקדש, אלא אפילו ישראל לא ידעוהו, כי אע"פ שידעו הכל מעלתו של הר המוריה, לא היו יודעין כי הוא המקום אשר יבחר ה' להשרות בו שכנתו ולבנות שם המקדש. ואפשר שאע"פ שהקב"ה כבר הבטיח אותם לכבוש את הארץ ולא לירא מפני האומות, מ"מ היינו לא מפני כובד המלחמה אלא מפני כבוד ה' לבעבור לא ימצאוהו ישראל למקום המקדש מושפל כמו שאירע אח"כ בעוה"ר בחורבן הבית.

ביאור ד' - למנוע מחלוקת על מקום המקדש

עוד מתיר הרמב"ם [וכתב שם שתירצו זה הוא החזק שבהם], שלא נכתב מקום המקדש בתורה, כדי שלא יבקש כל שבט היותו בנחלתו ולמשול בו, והיה נופל מן המחלוקות והקטטה כמו שנפל בבקשת הכהונה, ולזה באה המצוה שלא יבנה בית הבחירה אלא אחר הקמת מלך עד שתהיה המצוה לאחד והסתלק המחלוקת. וכתב הכפתור ופרח שאין לתמוה איך יפול מחלוקת והרי תחולק הארץ על פי הגורל, שהרי כהנה ולויה נחלקה ע"פ הדיבור ובני קרח שהיו לויים לעבוד את עבודת משכן השם בקשו ג"כ כהונה. ולפענ"ד ע"י שכתבנו"כ היה נופל מחלוקת היכן מקום המקדש, וכל שבט יכול היה לטעון שמקום המקדש בחלקו, ואע"פ שכתבה התורה מקומו, היו דורשים ומפרקים ללמד שהמקדש צריך להיות במקומם, לכן בא הכתוב והעיד שהקב"ה בעצמו ישרה שכנתו ויאמר על פי הנביא איה מקום כבודו להעריצו, וממילא לא יוכל כל אחד לטעון שהמקדש צריך להיות בחלקו. וכמו שהביא הרמב"ן מהספרי שבאה התורה ללמד שלא יוכלו לדרוש ולהחליט היכן מקום המקדש, רק ע"פ נביא.

מכתב קברניט הדור

מורן רה"י הגאון

רבי משה צדקה שליט"א

ראש ישיבת "פורת יוסף"

בס"ד ער"ח מנ"א התשע"ג

ישיבת "כרם יוסף" בראשותו ויסודו של הרב הגאון רבי יוסף חי סימן טוב שליט"א המרביץ תורה בתלמידים בישיבה ובהפצת גיליונות "אשכול יוסף" דברי תורה חשובים וחביבים בפלפולא דאורייתא.

והנה המטרה היא שגם הבחורים הצעירים ייגשו לשולחן שבת עם דברי תורה השווים לכל נפש אשר ידרשו אותם בפני משפחתם על שלחן שבת, ואשר בזה יתקדש שם שמים, וגם יוסיף אהבת התורה בקרב הצעירים, ועידוד התלמידים עצמם, יישר כוחו.

ובאמת ראוי לכל בן תורה להכין דברי תורה המתאימים למשפחתו, לאומרם על שולחן השבת. ובגיליונות "אשכול יוסף" של הרב שליט"א יוכל למצוא דברים נאים ונחמדים בפלפולא דאורייתא.

משה צדקה

מבצע!

מבין "כרם יוסף"

באמרו ללמתיקות ועריבות התורה

מבצע אדיר לרגל שבוע הספר

על ספרי המוזכר והיוצא

הרה"ג יוסף זלי סימן טוב שליט"א

הביאו ברכה לביתכם:

14 כרכים ב: 450 ₪ בלבד!

במקום 800 ₪

לברורים והזמנות: 054-84-60008/7

המבצע כולל את 14 הספרים הבאים:

סדרת "אשכול יוסף" (4 כרכים):

עזרת (מפרשים) | עניני הישיבה | יומיומית

סדרת "כרם יוסף" על הש"ס (5 כרכים):

ניסוח קידושין | שיעורי בית יוסף | חזקוני | אבן עזרא | רמב"ם | סוטה

סדרת ספרי הרב המחבר בחלק ובאגדה (5 כרכים):

"שבוע יוסף" חופה וקידושין | "מנחת יוסף" ביח מילה | "שענת יוסף" סבט רשאר וספר ג' | "גמ' יוסף" סגולה לזכרון | "גלילי וזב" רישות - אספקליא למארגנות התקופה

הביאו ברכה לביתכם

תלמידי ישיבת "כרם יוסף" באגן האיילות רכשו את העליות לתורה במאות שעות לימוד ברציפות בחופשת בין הזמנים מנח"א התשפ"ו

עם פתיחת ימי בין הזמנים מנח"א התשפ"ו בישיבת "כרם יוסף" אגן האיילות החליטו למכור את העליות והמצוות בשעות לימוד בתענ"ד בימי בין הזמנים. מעמד של מכירת המצוות נהפך למעמד קידוש השם, כאשר הבחורים מתחרים ביניהם לרכוש את המצוות בשעות לימוד בבין הזמנים לשם שמים, שלא על מנת לקבל פרס. מבין עשרות הרוכשים, ראשון הרוכשים הבה"ח אליעזר חטאב הי"ו שרכש עלייה לתורה 1200 שעות לימוד בתענ"ד בבין הזמנים, זו כבר הפעם השנייה שמוכיל ברכישת המצוות, בנוסף למה שרכש בעיצומה של מלחמת שאגת הארי 3000 שעות לימוד בתענ"ד זימון על הכוס בסעודת המלוה מלכה בהיכל הישיבה באגן האיילות, כאשר בסיומן הגיש לראש הישיבה רישום ופירוט מדויק על קיומן של כל שעות הלימוד (ראה בתמונה המצ"ב).

ואם די ברכישת מצוות בשעות לימוד בתענ"ד ודפי הגמרא למה שכתב הזהו"ק בפרשת תרומה, שאסור לקחת מצוות בחינם אלא יקנה אותם בשכר שלם למשוך עליו רוח קדושה, באיגרת ששיגר מרן הראש"ל הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א לישיבת "כרם יוסף", הביע את התפעלותו משקידתם ויגיעתם בתורה של תלמידי הישיבה בימי שיישי ושבט ויומי דפגרא, וכותב דאדרבה כיון שכל טע הזהו"ק משום זלוול בכבוד המצוה, לכן נראה שאם קונה בדפי גמרא ובשעות לימוד בתענ"ד, הוא ההיפך, שלא רק שאין כאן זלוול מצוה, שהרי טורח על זה הרבה, אלא יש בזה גם מעלה שמרבה בשבח המצוה, שעל ידי זה מרבה בתלמוד תורה, ושכרה יותר מכסף בפרט לבחורים צעירים שאין להם ממוון רב, ואשריהם ואשרי חלקם.

המושג "מנוחה" כאילו עבר ובטל בישיבת כרם יוסף, וגם כאשר הכל הולכין לטייל בפארקים ובחופי הים, שם ממשיכים בעסק התורה סביב השעון. בעיצומו של יום השבת מתכנסים הבחורים לסדרי לימוד של ריתחא דאורייתא, לרבות גם מוצאי שבתות הקיץ. ובמוצ"ש האחרון בעיצומם של ימי בין הזמנים, סיימו לימוד הלכות כיבוד הורים בעיון במסגרת השיעורים מפי ראש הישיבה הגאון ר' יוסף חי סימן טוב שליט"א. זאת לאחר ליבון ההלכות מהסוגיות ועד כל הנושאי כלים על השו"ע. בחירי התלמידים בימים אלו משלימים ועורכים את סיכומי השיעורים, ואי"ה יחולקו פרסים יקרי ערך לזוכים בג' מקומות ראשונים שיגישו את הסיכומים המובחרים ביותר. כאמור, במוצ"ש "עקב" לאחר שיעור ארוך ומיוחד עם סיום הלכות כיבוד אב ואם התקיימה בהיכל הישיבה סעודת מלוה וסיום כיז המלך תוך שירה וריקודים, כאשר היה ניתן לממש באוויר את מיתרי הניגון אשרי מי שעמלו בתורה, כאשר פני התלמידים זורחים באור יקרות של ידיעה מקיפה בכל הלכות כיבוד הורים, ודבר בעתו מה טוב בימי בין הזמנים כאשר הבחורים שוהים לצד ההורים ויש להם את הזכות הגדולה לצד הזהירות הנדרשת לקיים מצות כיבוד הורים כהלכתה ובהידור, למראה הנכסף ליבי החל לנגן: "כד יתבין ישראל ועסקין באורייתא קדישתא, קודשא בריך הוא אומר לפמליא דיליה, חזו חזו בני חביבי דמשתכחין מצרות דלהון ועסקין באורייתא דילי".

כל מי שבא לחזות בקיומה של הישיבה, עומד נפעם ונרגש לגודל המחזה, מוחיצות נופלות וחדוותא דשמעתתא מתבדרת בחלל בית המדרש, וה'ברענ' מרחף בחלל ביהמ"ד, ונוצר תאנה יאכל פריה, הלומדים והיגענים מוצאים ברכה בעמלם, ועל צבאם עומד מוסד וראש הישיבה הגאון ר' יוסף חי סימן טוב שליט"א מחבר סדרת "כרם יוסף" על הש"ס, וסדרת הספרים "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים. כה לחי! ומאז יסודה בירושלים ת"ו לפני יותר מחצי יובל שנים, הנחילה תורה ויראה למאות ואלפים מתלמידיה, וקנתה שם דבר בעולם התורה, בהיותה פורסת חסותה על בני עלייה מצטיינים משמנה וסלתה של עולם הישיבות, הצוללים במים אדירים בעומקה של תורה, בשקידה נפלאה, ומהם עתידים להיות גדולים בישראל בעזרת השי"ת, "ולא ניתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא בכדי שיעסקו בהן בתורה".

לשותפות בחיזוק לימוד התורה ביומי דפגרא בישיבה באגן האיילות: חפשו אותנו בנדרים פלוס קופה מספר 9911

"כִּי־פָתַחַ תִּפְתָּחַ אֶת־יָדְךָ לָּוִי וְהַעֲבַטְתָּ
תַּעֲבִיטָנּוּ דִּי מוֹסְרוֹ אִשָּׁר יוֹסֵר לָּוִי"

אִיךְ זֹדֵרִים בְּקִצִּית
הַמִּצּוֹת וְהַלֵּא אֲסוּר
לְזֹדוֹר צְדָקָה אֲלֵא
אִם יֵשׁ בִּידוֹ יִתֵּן?

הנה ידוע מנהג העולם שנודבים ונודרים בשבת עבור קניית המצוות, פתיחת ההיכל עליות לתורה והגבתה הס"ת, וקשה שהרי נפסק בטור ושו"ע (ד"ד ר"ג ס"ד), שצריך ליהדר שלא ידור שום דבר, ואפילו צדקה אין טוב לידור, אלא אם ישנו בידו יתן מיד, ואם לאו לא ידור עד שיהיה לו, אלא"כ יאמר בלא נדר. וקשה מה נשתנה בקניית המצוות שנודרים ונודבים מצות לצדקה?

יישוב א' – הוי ככל מקה וממכר כקונה אתרוג ותפילין

נראה ליישב בס"ד דאין חשש מניעה לנדור ולנדוב ממון בקניית המצוות, כי לכאוף אין בזה רק משום נדר, אלא הוי כקניית כל דבר, שבו לא חששו שמא לא ישלם, דדוקא בנדר שהוא למצוה בעלמא, ואינו מקבל דבר תמורתו יש חשש שיתגבר עליו יצרו ולא יפרע נדרו, כמו שכתב הט"ו, משא"כ בקניית מצוות שתמורת התחייבותו ליתן כך וכך מקבל עליה לתורה או מצוה אחרת, לא חששו שלא יפרע חיובו, ונפק"מ בזה שלכאוף מה"ט לא יועיל בזה התרת נדרים, ואטו מי שקונה אתרוג בדמים מרובים יש חשש שלא יפרע, ויוכל להתיר חיובו, וא"כ מדוע יגרע קניית מצוות מאתרוג או תפילין.

י"שוב ב' – מקבל דבר תמורת נדו

עוד נראה שאף אם נאמר שהמתחייבים בבהכנ"ס ליתן מעות עבור המצוות אין חל בזה חוב מדין מקח וממכר, אלא רק מדין נדר לצדקה, ונפק"מ שאם נשאל על נדרו הרי זה פטור, מ"מ כיון שסוף סוף מקבל דבר תמורת התחייבותו אין בזה חשש כמו בשאר נדרים שלא יקיים, דדוקא שנודר ולא מקבל תמורתו עלול לבוא לידי רפיון שלא למרוע נדרו, משא"כ כשמקבל דבר תמורת נדרו.

והנה עוד באריות בגילוי אשכול יוסף ראה תשפ"ה

לכחות ידידנו האזנים היקרים והנעלימים אהבי התורה
מלאים מצוות כרימון וריזון הטוב נודף כאפרסמון
כמור **גִּדְעוֹן זִיסִים** הי"ד וכמור **אהרן זִיסִים** הי"ד
אורך ימים ועוֹלָם חיים וכבוד אושר ועוֹשֵׁר
בריאות איתנא ונהורא מעליא ועוֹשֵׁל עמוּנוֹת וכט"ס
בכלל הברכות ידידי היקר המועתדל ה"ה **שְׁלֹמֹה זִיסִים** הי"ד
מוקדש ומונח **לעֵינֵי הָאֲדָמָה וְהַקָּדִים**:
סאלם אֵלִיהַ ׀ **מסעודהַ** וּל **נוריהַ** הַ **גִּדְעִיהַ** עַתָּה
זִיסִים ׀ **נוריהַ** וּל **שרהַ** הַ **נוריהַ** עַתָּה **זִיסִים** מועלם ׀ סלימה
מיכאל בן חזיהַ ז"ל, נח בן חזיהַ ז"ל, ת.ת.צ.ב.ה.

"עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר"

[illegible]

להאזנה לשיעורי המוזמר
הרב יוסף זלי סימון טוב
עילוי"א

מוזכר סדרת "כרם יוסף" על
הש"ס וסדרת "אשכול יוסף"
ע"ה"ת והמועדים

073-371-8053

להבילת צינתוק

והאֹנָה בְּשִׁדּוּר זֶה:

דזייג ווארש

שמעו ותזזי נפשיכם